

Leden 2023

EKONOMICKÁ SITUACE UKRAJINY

Roman Máca

Shrnutí

Ekonomika Ukrajiny se v roce 2022 propadla o 30,4 procenta. Jde o největší ztrátu od doby, kdy země v roce 1991 získala nezávislost na Sovětském svazu. Míra inflace v roce 2022 podle oficiálních údajů činila 26,6 %. Ukrajina se nachází ve stavu, kdy je závislá na zahraniční vojenské, materiální, ale i finanční pomoci. Výkon ekonomiky silně ovlivňují i útoky na kritickou infrastrukturu, u kterých platí pravidlo, že bez energie není práce.

Hlavní body

- Ukrajinská ekonomika si vedla podobně jako obrana celé země, kdy se předpokládalo, že do několika dnů zkolabuje, ale tato premisa se nenaplnila.
- Kolaps odvrátila nejen ukrajinská houževnatost a odhodlání, ale zásadní měrou i pomoc mezinárodních partnerů.

Ruská invaze proti Ukrajině napáchala obrovské škody nejen na lidských životech, ale i materiální škody v řádu stovek miliard amerických dolarů. Válka se podepsala na výkonu ukrajinské ekonomiky, která se podle tamní ministryně hospodářství Julie Svrydenkové v roce 2022 propadla o 30,4 %. Jde o největší ztrátu od doby, kdy země v roce 1991 získala nezávislost na Sovětském svazu (Kahánek, 2023). Podle ministryně se ale jedná o nižší pokles, než se původně předpokládalo. Jen pro srovnání v roce 1994 se ukrajinská ekonomika propadla o 22,9 % a inflace činila 401 % (Економічна правда, 2022).

Na rok 2023 se očekává růst ukrajinské ekonomiky o 3,2 % (Крицька, Шевчук, 2022). Vše ale bude záležet na vývoji na frontě. Uvedená hodnota je podle ministryně Svrydenkové vypočítána za předpokladu, že válka skončí vítězstvím Ukrajiny v polovině roku. To se vzhledem k vývoji celého konfliktu jeví jako velmi optimistický scénář.

U nás nyní tak často zmiňovaná inflace v roce 2022 na Ukrajině podle oficiálních údajů činila 26,6 % (Міністерство економіки України, 2023). To se v podmínkách války zdá až jako zázračné číslo, jelikož např. v Maďarsku, kde válečný konflikt neprobíhá, dosahuje aktuální výše inflace 24,5 % (Kahánek, 2023).

Podle Ministerstva hospodářství Ukrajiny výši inflace určovaly dva faktory. Prvním je míra rozsahu zničené infrastruktury a rychlost jejího obnovení a druhým je míra a rychlost migrace, která působila na poptávku a na nabídku po lidských zdrojích.

Na výši inflace se bezesporu podepsala i opatření ukrajinské vlády (podpůrné programy, zafixování kurzu hřivny a zmrazení výše sazeb a poplatků), která byla proveditelná kvůli finanční pomoci mezinárodních partnerů.

Objem mezinárodní pomoci k 20. listopadu 2022 ukazuje tabulka níže. Tabulku s odkazem na Institut pro světovou ekonomiku v německém Kielu publikoval ekonom Pavel Kohout na webu Finmag.

Tabulka 1: Mezinárodní pomoc Ukrajině

Mezinárodní pomoc Ukrajině (v miliardách eur)			
	Finanční pomoc	Humanitární pomoc	Vojenská pomoc
EU	34,71	5,42	11,71
USA, UK, AUS, CAN, NZ	19,75	10,64	28,63
Ostatní	0,92	0,7	0,63
Mezinárodní instituce	15,88	0	0

Zdroj: [IFW Kiel](#)

Zdroj: Finmag, 2023.

Útoky na kritickou infrastrukturu

Rozsáhlý dopad na ekonomiku Ukrajiny mají ruské útoky na kritickou infrastrukturu. Útoky na energetickou síť způsobují tzv. blackoutu a potvrzuje se při nich tvrzení, že bez energie není ani práce. Tyto útoky, jak ukazuje mapa níže, masivně narostly od října (oranžový sloupec) a zasáhly celé území Ukrajiny.

Jen za období od 1. do 24. října 2022 bylo ze strany Ozbrojených sil Ruské federace vedeno 51 útoků na objekty elektroenergetiky Ukrajiny. Za předcházejících 8 měsíců války to bylo 34 útoků, které ale nezasahovaly západní část Ukrajiny. Zejména od října se tak bez energie ocitaly miliony lidí.

Blackouty a s nimi spojený přechod na generátory podle ministryně Svrydenkové zvýšily cenu produkce a mohou způsobit růst inflace o 1–2 % v prvním kvartálu roku 2023 (Крицька, Шевчук, 2022).

Cestou, jak se s výpadky vypořádat (kromě odražení útoků prostřednictvím protivzdušné obrany), jsou dostupné jiné zdroje energie, a to v podobě generátorů. Ke konci roku 2022 tak bylo generátory zabezpečeno 90 % čerpacích stanic provozovaných největšími řetězci a 50–60 % obchodů s potravinami (Крицька, Шевчук, 2022).

Jiným způsobem, jak se vypořádat s nestabilitou distribuce elektrické energie, je cesta úspor. Na Ukrajině tak za přispění Evropské unie startuje program výměny „starých“ žárovek za úsporné LED žárovky. Občan jednoduše vyplní elektronickou žádost a poštou mu přijdou nové žárovky. Masová výměna žárovek má ve špičkách snížit spotřebu energie o 7–10 % a přispět tak ke stabilitě sítě (Міністерство економіки України, 2023).

Obrázek 1: Údery Ozbrojených sil Ruské federace po objektech elektroenergetiky Ukrajiny

Zdroj: Офіс Генерального прокурора (Kancelář generálního prokurátora), 2022.

Migrace podniků a pracovních sil a zahraniční investice

Vzhledem k bezpečnostní situaci migrují nejen lidé, ale i celé firmy. Ukrajinská vláda tak spustila program podpory relokace podniků. Jde zejména o relokaci podniků z východu na západ Ukrajiny. Ke konci roku 2022 o pomoc požádalo téměř 800 podniků, z nichž se 600 již za státní podpory přesouvá či přesunulo a 200 žádostí se vypořádává (Крицька, Шевчук, 2022).

Zde ale hrozí riziko ještě většího socioekonomického úpadku východních oblastí, což nahrává agresorovi. Věc si uvědomuje i ukrajinská vláda a mluví o „derelokaci“, tedy přesunu podniků zpět na místo, kde působily před válkou, jakmile to situace umožní. Další tématem je i „derelokace“ podniků, které se přesunuly za hranice Ukrajiny. Program je realizován za podpory Evropské banky pro obnovu a rozvoj.

Pro udržení a vytvoření pracovních míst ukrajinská vláda spustila i programy jako „єРобота“ (v překladu „je práce“), které mají pomoci podnikatelům. Ti skrze státní podporu mohou pořizovat vybavení, nakupovat suroviny, platit nájem apod. (Дія, 2023).

Ukrajina se rovněž snaží získávat investory ze zahraničí. Podle ministryně Svrydenkové se o možnosti investovat na Ukrajině zajímají investoři hlavně z USA, Spojeného království a Německa. Zajímají se hlavně o zemědělství, velké projekty v dopravní infrastruktuře, obranném průmyslu a IT sféře. Nyní se tak pracuje nad 52 projekty v objemu 5,8 miliard amerických dolarů a Ukrajina celkově skrze platformu „Advantage Ukraine“ dostala 500 žádostí týkajících se zahraničních investic (Крицька, Шевчук, 2022).

V rámci česko-ukrajinských vztahů má vzniknout pracovní skupina, která se bude zabývat zapojením českých firem do obnovy Ukrajiny. V lednu 2023 vláda vytvořila funkci vládního zmocněnce pro rekonstrukci Ukrajiny. Jím se stal bývalý náměstek na Ministerstvu obrany ČR Tomáš Kopečný (Kopecký, 2023).

Export

Export z Ukrajiny v roce 2022 podle ukrajinského ministerstva hospodářství dosahoval téměř 100 milionů tun zboží v hodnotě 44,1 miliard amerických dolarů. 16 milionů tun bylo exportováno přes tzv. obilný koridor v Černém moři. 63 % exportu připadalo na země Evropské unie, kam export meziročně v porovnání s rokem 2021 narostl o 4,2 %. Celkově je nicméně objem exportu ve finančním vyjádření o 35 % nižší než v roce 2021. Podle ministerstva jde ale vzhledem k válečným podmínkám o pozitivní výsledek (Міністерство економіки України, 2023).

Největší objem vyjádřený finančně vykazovaly komodity jako kukuřice (5,94 miliard amerických dolarů), slunečnicový olej (5,46 miliard amerických dolarů), železná ruda (2,9 miliard amerických dolarů), pšenice (2,6 miliard amerických dolarů) a řepka (1,54 miliard amerických dolarů). U pšenice a železné rudy se ale jedná o zhruba poloviční propad oproti roku 2021.

V roce 2022 tak exportu z Ukrajiny dominovaly zemědělské produkty, a to i přes potíže vzhledem k složité situaci černomořských přístavů. Zboží tak bylo často dopravováno jinými způsoby, což zvýšilo výslednou cenu.

Mimo zemí EU ukrajinský export putoval nejvíce do Turecka (2,9 miliard amerických dolarů) a do Číny (2,46 miliard amerických dolarů). Z EU nejvíce zboží (vyjádřeno finanční hodnotou) putovalo do Polska (6,6 miliard amerických dolarů), Rumunska (3,8 miliard amerických dolarů), Maďarska (2,27 miliard

amerických dolarů), Německa (2,23 miliard amerických dolarů), Itálie (1,5 miliard amerických dolarů) a Španělska (1,5 miliard amerických dolarů).

Obrázek 2: Objem exportu zboží z Ukrajiny v roce 2022

Обсяг експорту товарів з України у вазі склав майже 100 млн тонн

Український бізнес у 2022 експортував товарів на **\$44,1 млрд**

Лідерами по вартості експорту є:

- кукурудза **\$5,94 млрд**
- соняшникова олія **\$5,46 млрд**
- залізна руда **\$2,9 млрд**
- пшениця **\$2,6 млрд**
- ріпак **\$1,54 млрд**

Географічно
63%
експорту припало на ЄС.

Поза межами ЄС, найбільшим ринком експорту стала Туреччина (**\$2,9 млрд**), яка випередила Китай (**\$2,46 млрд**).

Zdroj: Міністерство економіки України (Ministerstvo hospodářství Ukrajiny), 2023.

Závěr

Ekonomika Ukrajiny si v době po ruské invazi vede v podobném duchu jako celá země. Se začátkem invaze se předpokládalo, že Ukrajina (a stejně tak její ekonomika) padne do několika dní. Tento předpoklad se ale nenaplnil a stejně je tomu i na „ekonomické frontě“. Zásadním faktorem pro realizaci většímu propadu zabraňujících ekonomických opatření je stejně jako u obrany země mezinárodní pomoc, která tak doplňuje ukrajinskou houževnatost a odhodlání.

Útoky na kritickou infrastrukturu, zejména na energetickou soustavu, ačkoliv nezlomí morálku obyvatelstva, mají na ekonomiku značné dopady. Významným rizikem je postupné zaostávání zejména východních oblastí, odkud odešli nejen lidé, ale současně i podniky. A vracet se po konci války tam, kde není práce, je velmi obtížné ba téměř nemožné.

Zdroje

Kahánek, A. (5. ledna 2023). *Devastující válka. Ekonomika Ukrajiny loni klesla o 30,4 procenta.* Novinky.cz. <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-ekonomika-ukrajiny-klesla-o-vice-nez-30-procent-40419136>.

Kahánek, A. (13. ledna 2023). *Inflace v Maďarsku sílí. V prosinci vzrostla na 24,5 procenta.* Novinky.cz. <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-inflace-v-madarsku-sili-v-prosinci-vzrostla-na-245-procenta-40419899>.

Kohout, P. (12. ledna 2023). *Tvrdé dopady války: ekonomika Ukrajiny ve volném pádu a Putin jako čínský vazal.* Finmag.penize.cz. <https://finmag.penize.cz/politika/439352-tvrde-dopady-valky-ekonomika-ukrajiny-ve-volnem-padu-a-putin-jako-cinsky-vazal>.

Kopecký, J. (11. ledna 2023). *Zmocněncem pro rekonstrukci Ukrajiny je Kopečný, premiér vybízí ke koupi mikin.* iDNES.cz. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vlada-rekonstrukce-ukrajiny-zmocnenec-fiala-akce-rozsvitme-ukrajinu-charita.A230111_145017_domaci_kop.

Дія (2023). *Грант на власну справу.* <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu>.

Економічна правда (30. prosince 2022). *Українська економіка пережила найважчий рік за часи Незалежності: як ми вистояли та що далі.* <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/30/695585/>.

Крицька, І., Шевчук, С. (27. prosince 2022). *Ціна блекауту, держава в економіці, бронювання працівників та страхування ризиків війни. Інтерв'ю з міністеркою економіки Юлією Свириденко.* Forbes.ua. <https://forbes.ua/money/tsina-blekautu-derzhava-v-ekonomitsi-bronyuvannya-pratsivnikiv-ta-strakhuvannya-rizikiv-viyni-intervyu-ministerki-ekonomiki-yulii-sviridenko-27122022-10728>.

Міністерство економіки України (4. ledna 2023). *УКРАЇНА В 2022 РОЦІ ЕКСПОРТУВАЛА МАЙЖЕ 100 МЛН ТОНН ТОВАРІВ.* <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala>.

Міністерство економіки України (11. ledna 2023). *СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ ЗА ПІДСУМКАМИ 2022 РОКУ СТАНОВИЛА 26,6% - ЦЕ СУТТЄВО МЕНШЕ ПРОГНОЗІВ.* <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=9512e49a-23c2-4fe3-856e-ffde6c603089&title=SpozivchaliInflatsiiaZaPidsumkami2022-RokuStanovila26-6-TseSuttvoMenshePrognoziv>.

Міністерство економіки України (11. ledna 2023). *ЕКСПОРТ ДО ЄС ЗА ПОПЕРЕДНІМИ ПІДСУМКАМИ 2022 РОКУ ЗРІС НА 4,2%, - ЮЛІЯ СВИРИДЕНКО.* <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f424374e-3ebe-49a3-b84b-1191daa10a6b&title=EksportDosZa>.

Міністерство економіки України (30. Іедна 2023). *Підтримай енергетичний фронт: обміняй старі лампи на енергоощадні LED-лампи за програмою ЄС та Уряду.*
<https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=e6ea016a-61d0-4804-ae16-40fe19dd3b4c&title=PidtrimaiEnergetichniiFront-ObminiaiStariLampinaEnergooschadniLedlampiZaProgramoiusTaUriadu>.

Нафтогаз (5. Іедна 2023). *За 2022 кіберцентр Нафтогазу виявив та заблокував понад 3 000 000 різноманітних атак на мережеву інфраструктуру Групи.*
<https://www.facebook.com/NaftogazGroup/posts/pfbid0kTDRFsTGRXk6DuDx37oamv7YidR2dBVGG5Q3bvWeymPt8SgcqCNhRkxCWETpFdUsl>.

Офіс Генерального прокурора (24. Іїјна 2022). *Андрій Костін: Обстріли об'єктів електроенергетики – це свідомі політика вбивства українців.*
<https://gp.gov.ua/ua/posts/andrii-kostin-obstrili-objektiv-elektroenergetiki-ce-svidoma-politika-vbivstva-ukrayinciv>.

Autor

ROMAN MÁCA

Analytik

Roman Máca vystudoval obor Mezinárodní rozvojová studia na Univerzitě Palackého v Olomouci. Dlouhodobě se věnuje zejména mezinárodním tématům s důrazem na oblast obrany a bezpečnosti, konkrétně se zaměřením na nové hrozby. Jako řešitel pracoval na regionálních, celostátních i mezinárodních projektech. Je autorem řady článků a příspěvků na konferencích. Častým cílem jeho cest je Ukrajina, kde se zapojuje do projektů podpory občanské společnosti.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz